

Rešitve 1. izpita pri predmetu Teorija programskih jezikov

1. naloga (25 točk)

Za vsakega od naslednjih *MiniML* programov ugotovite, ali ima tip in katerega. Nato ugotovite še, ali program divergira, blokira ali se evaluiira v vrednost. Če se evaluiira v vrednost, v katero? (*MiniML* je neučakan programski jezik.)

a) `if (if false then false else true) then false else true`

Tip: `bool`, vrednost: `false`.

b) `(if 0 = 1 then false else 14) * 3`

Ni tipa (različna tipa pri `if`), vrednost: 42.

c) `(fun f(g : bool → int) : int is g false) (fun h(x : int) : int is x + 1)`

Tip: `bool → int`, je že vrednost.

d) `fun f(b : bool) : int is if b then 0 else 1`

Ni tipa (funkcija ima drugačen tip kot argument), blokira (v koraku `false + 1`).

e) `(fun f(b : bool) : int is if f b then 42 else 42) false`

Ni tipa (`f b` je tipa `int`, vendar se uporabi kot pogoj za `if`), divergira (vsakič se kliče `f false`).

2. naloga (25 točk)

Programski jezik *MiniML+error* je *MiniML* razširjen s konstanto `error`, ki sproži izjemo. Jeziku želimo dodati še izraz oblike

`try e1 catch e2`

Intuitivni pomen `try e1 catch e2` je: "Evaluiraj e_1 v vrednost v_1 . Če je $v_1 = \text{error}$, evaluiraj e_2 , sicer je rezultat v_1 ."

a) (8 točk) Zapišite pravila za preverjanje tipov `try e1 catch e2`.

$$\frac{\Gamma \mid e_1 : \tau \quad \Gamma \mid e_2 : \tau}{\Gamma \mid \text{try } e_1 \text{ catch } e_2 : \tau}$$

b) (9 točk) Zapišite pravila za semantiko malih korakov `try e1 catch e2`.

$$\frac{}{\text{try error catch } e_2 \mapsto e_2}$$
$$\frac{v_1 \neq \text{error}}{\text{try } v_1 \text{ catch } e_2 \mapsto v_1}$$
$$\frac{e_1 \mapsto e'_1}{\text{try } e_1 \text{ catch } e_2 \mapsto \text{try } e'_1 \text{ catch } e_2}$$

c) (8 točk) Zapišite korake v evaluaciji programa `2 · (try (2 + error) catch (3 · 7))`.

$$\begin{aligned} & 2 \cdot (\text{try } (2 + \text{error}) \text{ catch } (3 \cdot 7)) \\ \mapsto & 2 \cdot (\text{try error catch } (3 \cdot 7)) \\ \mapsto & 2 \cdot (3 \cdot 7) \\ \mapsto & 2 \cdot 21 \\ \mapsto & 42 \end{aligned}$$

3. naloga (25 točk)

V ukaznem programskem jeziku dokažite naslednjo *popolno* pravilnost:

```
[ n ≥ 0 ∧ (3 | n) ]
v := 0;
while n > 0 do
  v := v + (n mod 10);
  n := n div 10
done
[ (3 | v) ]
```

Zapis $x | y$ pomeni, da število x deli število y . Operaciji div in mod sta celoštevilsko deljenje in ostanek, torej velja $x = (x \text{ div } y) \cdot y + (x \text{ mod } y)$ za vse x in $y \neq 0$.

```
1 [ n ≥ 0 ∧ (3 | n) ]
2 v := 0;
3 [ n ≥ 0 ∧ (3 | n) ∧ v = 0 ] [EQ, CSP, CA]
4 [ n ≥ 0 ∧ (3 | n + v) ] [SK, SP, CA]
5 while n > 0 do
6 [ n ≥ 0 ∧ (3 | n + v) ∧ n > 0 ∧ n = m ]
7 v := v + (n mod 10);
8 [ n ≥ 0 ∧ (3 | n + v - (n mod 10)) ∧ n > 0 ∧ n = m ] [AS]
9 [ n div 10 ≥ 0 ∧ (3 | (n div 10) · 10 + v) ∧ n div 10 < m ] [SK, SP, CA]
10 n := n div 10
11 [ n ≥ 0 ∧ (3 | 10n + v) ∧ n < m ] [AS]
12 [ n ≥ 0 ∧ (3 | n + v) ∧ n < m ] [SK, SP, CA]
13 done
14 [ n ≥ 0 ∧ (3 | n + v) ∧ n ≤ 0 ] [WHP]
15 [ (3 | v) ] [SK, SP, CA]
```

Korak (3 \Rightarrow 4): Ker je $v = 0$ in $(3 | n)$, je $n = n + v$ in torej $(3 | n + v)$. Dobljeni pogoj je invarianta I .

Korak (6): Uvedemo količino $m = n$; zaradi $n > 0$ velja $m > 0$.

Korak (8 \Rightarrow 9): Ker je $n \geq 0$, je tudi $n \text{ div } 10 \geq 0$. Ker je $n > 0$ in $n = m$, je $n \text{ div } 10 < m$. Ker je $n = (n \text{ div } 10) \cdot 10 + (n \text{ mod } 10)$, je $n + v - (n \text{ mod } 10) = (n \text{ div } 10) \cdot 10 + v$.

Korak (11 \Rightarrow 12): Ker velja $10n + v = n + v + 3 \cdot 3n$ in $(3 | 10n + v)$, velja tudi $(3 | n + v)$. Dobili smo invarianto I , poleg tega pa je vrednost n manjša od količine m .

Korak (14 \Rightarrow 15): Ker je $n \geq 0$ in $n \leq 0$, velja $n = 0$ in torej $n + v = v$.

4. naloga (25 točk)

Za vsakega od danih programov v programskem jeziku *Poly* izračunajte njegov glavni tip ali pa dokažite, da izraz nima glavnega tipa.

a) `fun f → fun g → fun x → f (g (f x))`

$$\begin{array}{llll} & x : \alpha & & \\ f \text{ sprejme } x, \text{ torej:} & f : \alpha \rightarrow \beta & \Rightarrow & f x : \beta \\ g \text{ sprejme } f x, \text{ torej:} & g : \beta \rightarrow \gamma & \Rightarrow & g (f x) : \gamma \\ f \text{ sprejme } g (f x), \text{ torej:} & \gamma = \alpha & \Rightarrow & f (g (f x)) : \beta \end{array}$$

Celoten izraz je funkcija, ki sprejme $f : \alpha \rightarrow \beta$ in vrne funkcijo, ki sprejme $g : \beta \rightarrow \alpha$ in vrne funkcijo, ki sprejme $x : \alpha$ in vrne izraz $f (g (f x)) : \beta$. Glavni tip je torej

$$\text{fun } f \rightarrow \text{fun } g \rightarrow \text{fun } x \rightarrow f (g (f x)) : (\alpha \rightarrow \beta) \rightarrow (\beta \rightarrow \alpha) \rightarrow \alpha \rightarrow \beta.$$

b) `rec f is fun g → fun x → f (g (f x))`

$$\begin{array}{llll} & x : \alpha & & \\ f \text{ sprejme } x, \text{ torej:} & f : \alpha \rightarrow \beta & \Rightarrow & f x : \beta \\ g \text{ sprejme } f x, \text{ torej:} & g : \beta \rightarrow \gamma & \Rightarrow & g (f x) : \gamma \\ f \text{ sprejme } g (f x), \text{ torej:} & \gamma = \alpha & \Rightarrow & f (g (f x)) : \beta \end{array}$$

Celoten izraz ima tip telesa rekurzivne definicije – to je funkcija, ki sprejme $g : \beta \rightarrow \alpha$ in vrne funkcijo, ki sprejme $x : \alpha$ in vrne izraz $f (g (f x)) : \beta$. Ker mora biti f enakega tipa, dobimo enačbo $\alpha \rightarrow \beta = (\beta \rightarrow \alpha) \rightarrow \alpha \rightarrow \beta$, od koder izpeljemo sistem enačb

$$\begin{array}{l} \alpha = \beta \rightarrow \alpha, \\ \beta = \alpha \rightarrow \beta. \end{array}$$

Ker v obeh enačbah ena od spremenljivk nastopa na obeh straneh, sistema ne moremo rešiti, tako da izraz nima glavnega tipa.

